Türküstan №14 16 – 22 aprel 2024–cü il

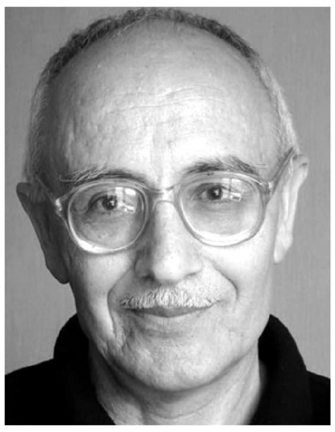

Rafiq Tağı

Fərqanə

(Hekayə)

Hər yerdən küləyin səsi eşidilir. Qulaqlarımıza qum dolur. Hərdən külək Fərqanənin paltarını yuxarı qaldırır və onda qarabuğdayı, dolu qıçları görünür.

Çimərliyin qumu bəzi yerlərdə nəmdir. Dalğalar güclü olduğundan, sahilə iri balıqlar kimi atılır və xeyli vaxt diri qalır.

- Külək də bizi gördüg - deyə Fərqanə üzünü turşudur.

Mən də buludlu göydə günəbaxan kimi saralan Günəşə acıqlanıram:

- Ona bax, meyit rəngi çəkilib üzünə...

Ayaqqabılarımızı çıxarıb əlimizdə tutmuşduq. Mən şalvarımı dizəcən çırmamışdım. Müşahidəçilər adamlara xəbərdarlıq edirdilər.

- Bu gün suya girmək qadağandır! Dəniz bu gün qorxuludur!..

Fərqanə paltarlarını dəyişmək üçün qumluqdakı arakəsməyə girdi. Onda yalnız ayaqları və başı görsəndi. Mən köynəyimi çıxarıb skamyanın üstünə qoyan saat külək onu uzağa fırıldatdı. Şalvarımı səliqəylə bükdüm. Kənddən təzəcə gəlmişdim və şəhərdə də elə bu şalvarda gəzəcəkdim deyə, azacıq belə əzilməsini, çirklənməsini istəmirdim. Fərqanə çimərlik kostyumunda qayıtdı. Gülümsəyirdi. Bədəni o qədər gözəldi, üzümü ona tutub açıq-açığına baxmağa-sa utanırdım.

Paltarları qatlayıb, yemək şeylərilə dolu çantanı da üstünə qoyduq.

- Yaman arıqlamısan, – Fərqanə dilləndi.

Mən birinci dəfə görürmüş kimi öz bədənimə baxdım.

- Eh, elə əvvəldən beləyəm – quru çubuq... Tələbəlikdən.

Sahildə adam azdı. Fərqanə qorxa-qorxa suya girmək istədi. Dərhal müşahidəçi cavan bizə tərəf yüyürdü:

- Axı, sizə deyildi - küləkdə çimmək oll-maz!..

Fərqanə dayanıb:

- Üstümüzə qışqırma, - dedi. – Niyə olmur?.. Şəhərdən bura ölçə-ölçə yol gəlmişik!

Təzədən üzünü dənizə çevirdi:

- Belə dayaz yerdə heç körpə də boğulmaz.

Oğlan ovurdlarını şişirdib bərkdən fit çaldı.

- Qayıdın geri! Sizə söz batmır, ya nədi?!

Sonra barmağı ilə uzağı göstərdi:

- İstəyirsiniz, ba-ax, gedin o yana, qayalıqlar səmtə. Oralarda kim batsa, bizlik deyil.

- Özünüz batın, eyyg - Fərqanə acıqlandı. - İnsan başqa yerdə qoy ölsün, təki bu igidin yanında ölməsing Əcəb özünə peşə seçib! Yaxşısı budu, gedib əsgərliyini çəkəsən!

Oğlan yumşaldı:

- Sizə ürəyim yanır, axı! Burda boğulma hadisələri olub...

Dənizi uzaqda köpüklü dalğalar örtmüşdü və onlar təkər kimi diyirlənə-diyirlənə sahilə qədər gəlib çıxırdı. Qumluqla sarı yemiş qabığı gördükdə, ayaq barmaqlarımla onu xeyli qabağa tulladım.

- Quma bax, sovrulur lap. Səhradayıq elə bil.

Fərqanə boynunu əyib saçlarını çırpdı.

Sahil restoranının yanından ötdük. Külək döyən restoranda üç stolun ətrafında adamlar oturmuşdu. Oğlanıngöstərdiyi qayalığa çatdıq.

- Bura yaxşıdı, adam yoxdu, - dedim.

Fərqanənin üzünü narın təbəssüm örtdü:

- Düz deyirsən, adamlardan nə qədər gen gəzsən, yaxşıdı.

- Mən o mənada demirəm. Bayquşam bəyəm?

- Onda qarğasan; indicə nəsə qarıldadın.

Fərqanə bunu deyib, qəhqəhə çəkdi və birdən də gülüşlərini kəsib soruşdu:

- Bayquş və qarğa – hansı yaxşıdı bunların?

- Əlbəttə, qarğag Özü elə yaxşı quş olmasa da, bayquşdan xeyirxahdı.

- Bə nə, çöldə heyvan ölsə, gözlərini dimdikləyər! Amma tənhalıq heç də pis şey deyil. Yazıq bayquşun bütün günahı ondadı ki, tənhalığı sevir.

Bizə baxıb cavan bir oğlanla qız da müşahidəçilərdən uzaqlaşmışdı. Gəlib qayaların o biri üzündə yer seçmək üçün durdular və ora-bura xeyli boylanandan sonra oturdular.

Hava yavaş-yavaş qızırdı.

- Amma adam suya heç girmək istəmir, - deyə dilləndim.

- Adam bə nə istəyir? – Fərqanə şeytancasına mənə baxıb güldü.

Günbatan tərəfdən kimsə valay vura-vura bizə yaxınlaşırdı. Gözlərimizi qıyıb ona baxırdıq. Gəlib çatanda, bu adamın beli urlu, alçaqboy bir oğlan olduğunu gördük. Çənəsində və bığ yerində seyrək tüklər vardı. Yanımızdan saymazyana - fitlə cürbəcür havalar çala-çala ötdü.

Arxadan onu süzən Fərqanə dilləndi:

- Əhlikef adamdı, deyəsən.

O, xeyli aralıda, qum təpəsi üstə oturub, bizə baxmağa başladı.

Dərhal üzümüzü yana çevirdik.

- Səni təzədən sevmək istəyirəm, - Fərqanəyə tərəf dönüb, təmtəraqla sözə başladım. - Baltalanmış ilk sevgimdən budaq kimi göyərən məhəbbətlə...

- Planlı şəkildəmi?

- Tələbəlikdə səni lap uşaq kimi sevirdim. Tez-tez ağlayardım da. Yataqxana yoldaşım bir dəfə bunun üstündə mənə möhkəm qapazlar yedirtdi.

Fərqanənin gözlərində təəssüf və həsrət sezildi; sonra üzünü getdikcə aydınlaşan təbəssüm bürüdü. Qüssəli baxışlarını uzaqlara dikib, elə bil oradaca keçmiş günləri axtardı.

- Ayrılıqlara dözmürdüm, sənsə bilə-bilə hey uzağa qaçırdın – əylənirdin mənimlə. Mən də şübhələnir, qısqanırdım. Nəhayət, ilk məhəbbətim təhqir olundu, öldüg

Fərqanə xəyal içində güldü, çiyinləri qalxıb-endi. Onun yumşaq boynunda qum vardı; əlimlə astaca qumu sildim.

Artıq üzü üstə uzanmışdıq. Dirsəyimi qum deşir və göynədirdi. Dənizin şırıltısı nəğmə kimi səslənirdi. Tez-tez dikəlib qayanın o üzündəki qonşularımıza baxırdım. Ancaq istəmirdim onlar bunu görsün. Ona görə tez də aşağı yatır və Fərqanəyə gördüklərimdən danışırdım:

- Oturublar. Qız şəhərliyə oxşayır, özü də kökdü – bir növ, yaxşıdı.

Fərqanə məni əyri-əyri süzdü. Sonra qumda əllərini qoşalayıb, başını əlləri üstə qoydu. Baxışlarını üzümə zillədi.

- Deyən, məni tanımırsan?.. – soruşdum.

- Tanıyıram, lakin səndə qətiyyən sədaqət-zad yoxdug

- İndi ağlaşma quracaq ha!..

- Özünü öymə! Bundan sonra bəlkə heç sənə ərə getmərəm də.

- Şəxsən mən lovğalığın düşməniyəm. Səhv qiymətləndirirsən adamı. Axı, nə dedim, nə oldu burda?

- Yaxşı ailəmiz olardı. Mənim qızlar içində şən-şən gəzməyimə baxdın? Biləsən, yüngül qızlardan zəhləm gedir.

- Ərə gedənəcən qız pak olmalıdı, deyim necə?.. Güldən-çiçəkdən təmiz!

- Yaman eyhamlı danışırsan, - Fərqanə küsdü. – Səninlə heç gəlməzdim də. Bu nədig Hörmət naminə gəldim. Dedim neynək, gəlib məni tapıb.

- Bağışla, Fərqanə, yaxşı daa.

Çənəsini özümə sarı çəkdim. Gözlərinin bulaqları yaşdı. Zarafata keçdim. Burnunun ucuna barmağımla yüngülcə toxundum:

- Əyəm ağladın... Bubb...

- Bəsdi, avara.

Qalxıb üstünün qumunu təmizləyə-təmizləyə, qonşularımıza baxmadan dənizə sarı getdi.

Donqar oğlanın gündən qaralmış sifəti aydınca görünürdü. Əlində hansı ağacdansa qırdığı balaca budağı yelləbeing, ucunda bircə yaşıl yarpaq olan həmin budaq tez-tez də əlindən yerə düşürdü.

Qaçıb Fərqanəyə çatdım.

- Saçlarını islatma ha, - dedim. – Al, bu da sənə dimdikli papaq.

- Kişi papağıdı ki bu! Dayan bir.

Başına taxıb, heç nə olmayıbmış kimi ucadan güldü. Mən bundan uşaq təki sevindim; atılıb-düşdüm də və ovuclayıb onun üz-gözünə su atdım.

- U-u-u, nə soyuqdu!..

- Papaq alman qızlarına oxşadır səni.

- Oxşayıram, qoy oxşayım.

Dayaz yerdə əyildi və bədənini astaca suya saldı. Qalxanda, üstündən parıltılı damcılar tökülürdü.

- Paltarlara sən bax ha, Fərqanə, mənim gözlərim zəiflədi.

- Deyirsən, oğurlayarlar... şalvarını? – Fərqanə şaqqanaq çəkdi.

- Niyə də oğurlansın. Həm də ciblərimdə lazımlı kağızlar var.

Sonra üzü sahilə dayanıb, utana-utana dedim:

- Bu oğlan, vallah, düz adama oxşamır.

- Qorxma, baxaram, qorxma. Puff!..

O, suyu sıçrada-sıçrada dalğaları bir-bir qarşılayır və hər yaxınlaşdıqca, atılırdı. Dərinə getməyəsə qorxurdu.

- Uzağa gedək. Bura nədi ki. Bir mənə bax.

O baxdı və mən əlimlə dərinləri göstərdim:

- Çəkilək oralara!

- Niyə? – Fərqanə bayaqkından da şən-şən dilləndi.

- Elə-belə. Uşağıq dayazda çimək?

- Mən uşağam – qızam...

- Danışdı çıxdı başa. Su burada dizdəndi, dizdən. Adama gülərlər.

Əllərindən yapışıb, onu dərinə dartdım.

- Ayg ayy, ay, boğuldum!..

- Haray salma!

Su qurşaqdan yuxarı çıxanda, cəld Fərqanənin qıçlarını yerdən üzdüm. Bədənimi gözləmədiyim xoş bir gizilti bürüdü.

- Vay, boğuldum, ana-a!..

- Elə bilirsən arığam, gücüm çatmaz?! Qadına ən ölü kişinin də gücü çatar, bunu bil!

- Çat-maz!

O, iri, sürüşkən balıq sayağı çabalayır, çiyinlərimdən dişləməklə əlimdən qurtulmaq istəyirdi.

Onu elə yerdə buraxdım ki, ayaqları yerə dəymədi.

- Vay, mən boğulacam, boğuluram! Heç kəs də yox! Ana-a!

Təzədən onun bədənini möhkəm qucaqladım. Döşlərini sıxır, ağzıma şor su dolsa da, onu hey öpürdüm.

Sahilə çox mehriban qayıtdıq. Qonşu oğlanla qız, onların yanından keçəndə, bizə pıçıldadılar.

- Bu şeylərə də baxın, gedib çimək.

Qozbel kənarda gəzinirdi. Külək köynəyini yellədir, onu yelkən kimi şişirdir, hərdən də oğlanın tüklü qarnınıaçırdı. Qara alt tumanı şalvarından düz bir qarış yuxarıya çıxmışdı. Gah ayaq baş barmağıyla qumda şırım açır, orda adam başı şəkli çəkir, gah da çıxıb uca bir təpənin kəlləsində oturur, ətrafa balıqqulağılar və şüşə parçaları tullayırdı.

Qurulandıq. Qumu hamarlayıb, süfrə sərdik. Künclərinə də, külək atmasın deyə,nisbətən ağır daşlardan qoyduq. Xışıldada-xışıldada çantadakıları ortalığa düzdük. Kolbasa, pendir, çörək.Hələ mer-meyvəmiz. Qarpızı qaldıranda, yalandan hıqqıldadım:

- Gərək su gətirəydik, bu heç.

- Oğlanı yollayaq, restorandan alsın.Uşaq kimi şeydi, inciməz.

Fərqanə özü onu çağırdı.

- Ədə, hey! Heeyy!..

Qozbel ona baxdı.

- Yaxşı oğlansan, bir bura gəl!

Oğlan asta-asta gəldi. Gözlərinin ətrafındakı qırışlar onun bizim düşündüyümüzdən yaşlı olduğunu göstərirdi. Ya da yox, tez qocalmışdı.

- Susamışıqg ancaq soyunmuşuq. Geyinmək də əzabdı.

O, dərhal başa düşdü.

- Alaram, - deyib getmək istədi.

- Hara, hara? Dayansana, pul götür!

Fərqanə paltarları qaldıranda, hansımızınsa cibindən xırda pullar cingiltiylə yerə töküldü. Utandım.

- Suya qonağım olmazsız?

Bunu deyib, məğrur-məğrur dönüb,aralandı.

Bizdə ona xoş münasibət yarandı. Mən onu təriflədim:

- Səxavətlidi. Balam, səxavət bizim millətin qanındadı daa.

- Amma qorxurdun şalvarını oğurlayarg

- Oğurlayar demirdim, düz danış. Deyirdim, baxmaq lazımdı.

- Elə bu yazıqlar da şübhələniblər, - Fərqanə qonşularımızın paltarlarını göstərdi; özləri hələ də dənizdəydilər.

- Səxavətlidi, amma ola da bilər, alçaqdı.

- Hə, boyca alçaqdı.

- Boyca nədi - əclaf, pis.

- Dünyada bir tək sən yaxşısan!

- Gəl, özünü mənə bəbə kimi göstərmə! – hirsləndim. – Guya uşaqcığaz heç nə bilmir! Safürəkli çıxıb bu.

Fərqanə tez də yumşaldı:

- Ədə, çörəyini ye, tıxcandın! Gör necə də bozarır, ay aman!

Böyük bir qarpız dilimini aparıb pay kimi qonşularımızın paltarları yanına qoydum.

Qozbel təpənin böyründə peyda oldu. Hər əlində də iki butulka. Düzü, onun barəsində naqis fikrə düşməyimdən xəcalət çəkdim.

Fərqanə armuddan dişləyə-dişləyə oğlanı süfrəmizə çağırdı.

- Bu yana keç, bax, bura. Gəl otur, – şüşələri də göstərib zarafatla: - Amma qarnımızı sel aparacaq, - dedi.

- Lülədən-tikədən yesəniz, heç qorxusu yoxdu, – çənəsini irəli uzatdı. - Restoran odu ey – qulağınızın dibində.

Onun belə yekə-yekə danışmağından, dil-dil ötməyindən heç xoşum gəlmədi. Üstəlik də, mənə deyəsi:

- Lütə oxşayırsan.

Onun bu "lüt"kəlməsindən Fərqanə uğunub getdi. Mənsə hirsimi boğa bildim. Hətta gülümsədim də:

- Nə başlı adamsan! Axtarsan, burda hamı lütdü.

- Başlı adama sən oxşayırsan, eynəyindən bilinir.

Onun xasiyyətinə uyğunlaşmaq üçün, hələ səbrimi basırdım.

- Yəqin ilk dəfədi eynəkli adam görürsən.

- ...Adama oxuduqlarının cüzvisi gərək ola, ya olmaya. Ona görə də biliklə lovğalanmazlar.

- Kim lovğalanır?

Fərqanə hey gülür, bu sözlərdən əylənirdi.

- Ay Allah, nə məzəli oğlandı bu.

- Savad qəpik-qəpik yığılan dövlət kimidi; nəticədə ömür qarət olur. Qanında-iliyində istedad yoxdusa, gedib adi bir işin qulpundan yapışsan, daha yaxşı olar. Get uşaq böyüt, nəsil artır. Savad - ədabazlıqdır.

Qəflətən belə fikirlər eşidəcəyimi gözləməzdim.

- Eləsi var, onillərcə çoxlu dil öyrənir. Nə var-nə var, haçansa bir, ya iki günlüyə ona gərək olacaq. Vallah, mal-qoyun otarmaq bundan sərfəli işdi.

- Sözünün canını de, - mən guya laqeydcəsinə dilləndim. Bu, oğlanı cin atına mindirdi.

- Bax, elə ona görə də lütüşqulusan, - dedi. – Qıza ucuzdu bir üzüksə də almamısan.

Fərqanə:

- Axı, özüm istəmirəm... – dedi.

- Yox, əşi!.. İstəmir bu! İnandıq.

Fərqanə pərt oldu.

Dəniz üzərində qağayılar çığırışırdı. Elə bil kimsə kimisə qınq-qınq fitlə çağırırdı. Durub ətrafda boş-boşuna gəzinməyə başladım. Ürəyim sıxılır, darıxırdım. İstəyirdim də oğlan durub getsin. Fərqanəsə hey ona suallar yağdırır.

- Harda işləyirsən?

Donqar günbatanı göstərib dedi:

- Bostanınız var. Oralarda.

Sonra da qürurla sinəsini döyəclədi:

- Xüsusi təsərrüfatdı! Eşidibsən belə şey?

- Dövlət icazə verirmi?

O güldü:

- Qəşəng qızsan, - dedi və heyfsilənirmiş kimi əllərini dizlərinə çırpdı. – Ancaq neynim, avamsan!

(ardı gələn sayımızda)